

# Demokratija

**“najbesmislenija riječ  
u svijetu javnih poslova?”**

# Definisanje demokratije

- *Demos, kratos* – vladavina naroda
  - Sistem vladavine siromašnih i marginalnih
  - Oblik demokratije gdje narod vlada direktno
  - Društvo zasnovano na jednakom šansama, a ne privilegijama
  - Sistem socijalne preraspodjele radi smanjivanja razlika
  - Vladavina većine
  - Sistem zaštite prava manjina od većine
  - Sredstvo za zauzimanje javnih položaja
  - Sredstvo za zaštitu interesa naroda

# Definisanje demokratije

- *Demos, kratos* – vladavina naroda
- Tri kriterija:
  - Ko je “narod”?
  - Na koji način vlada?
  - Koje su granice vladavine naroda?

# Šta je narod?

- Klasični ideal
- Cenzusi (imovinski, pismenosti, pol...)
- Pravo glasa
- Politička jednakost (liberalno-demokratsko i socijalističko shvatanje)

# Ženska i muška perspektiva



Svi ljudi koji su živjeli na teritoriji polisa Atine



University of Montenegro

# Biračko pravo

	Muškarci	Žene
ALBANIJA	1921.	1945.
ANDORA	1933.	1970.
AUSTRIJA	1907.	1918.
BELGIJA	1893/1919.*	1948.
BJELORUSIJA	1917/1990.**	1917/1990.
B I H	1945/1990**	1945/1990.
BUGARSKA	1879.	1945.
CRNA GORA	1945/1990.**	1945/1990.
ČEŠKA	1920/1992.**	1920/1992.
DANSKA	1915/1918.*	1918.
ESTONIJA	1918/1990.**	1918/1990.
FINSKA	1906.	1906.
FRANCUSKA	1848.	1944.
GRČKA	1877.	1952.
HOLANDIJA	1917.	1919.
HRVATSKA	1945/1990.**	1945/1990.
IRSKA	1918/1922.*	1918/1922.
ISLAND	1915.	1915.
ITALIJA	1912.	1946.
KIPAR	1959.	1959.
LATVIJA	1918/1990.**	1990.
LIHTENŠTAJN	1921.	1984.

LITVANIJA	1921/1990.**	1921/1990.
LUKSEMBURG	1919.	1919.
MAĐARSKA	1919.	1919.
MAKEDONIJA	1945/1990.**	1945/1990.
MALTA	1945.	1947.
MOLDAVIJA	1917/1990.**	1917/1990.
MONAKO	1910.	1960.
NORVEŠA	1897.	1913.
NJEMAČA	1869/1871.*	1919.
POLJSKA	1918.	1918.
PORTUGALIJA	1911.	1974.
RUMUNIJA	1917.	1946.
RUSIJA	1917/1990.**	1917/1990.
SAN MARINO	1909.	1960.
SLOVAČKA	1920/1992.**	1920/1992.
SLOVENIJA	1945/1990.**	1945/1990.
SRBIJA	1945/1990.**	1945/1990.
ŠPANIJA	1869/1907.	1869/1931.
ŠVEDSKA	1921.	1921.
ŠVAJCARSKA	1848/1919.*	1971.
TURSKA	1923.	1934.
UKRAJINA	1917/1990.**	1917/1990.
V.BRITANIJA	1918.	1928.

# Na koji način narod vlada

- Neposredna – direktna - demokratija:
  - Kontrola građana
  - Političko obrazovanje
  - Javnost
  - Legitimnost vladavine
  - Plebiscitarna demokratija, totalitarna demokratija, radikalna demokratija
  - Oblik: referendum
- Posredna - predstavnička - demokratija:
  - Praktično
  - Oslobađa tereta donošenja odluka
  - Vlast onima koji su sposobniji
  - Kompromis, stabilnost
  - Oblik: izbori

# Oblici demokratije:

- Liberalna demokratija
- Klasična demokratija (Platon)
  - Savremeni oblici i novi demokratski eksperimenti
  - Polis, Skupstina, politicko djelovanje
  - Platon kao kriticar
- Protektivna demokratija (Lok, Hobs)
  - *Quis custodiet custodes?*
  - Pristanak
- Razvojna demokratija (Ruso, Mil)
  - Participativna demokratija, opšta volja, pluralni votum
- Narodna demokratija (Marks, Lenjin)
  - Politička demokratija privid, ako nema ekonomske
  - Partija – avangarda radničke klase



# Liberalna demokratija

- Posredni i predstavnički oblik demokratije
- Osnov – takmičenje i mogućnost izbora
- Jasna razlika između države i civilnog društva
- Privatna svojina
- Demokratizacija – prelazak iz autoritarizma u liberalnu demokratiju:
  - Pad režima, gubitak legitimiteta
  - Stvaranje novih liberalno demokratskih struktura
  - Konsolidacija - "jedina igra u gradu"
- Kontraverzan pojam

# Pet pogleda na liberalnu demokratiju:

- Pluralizam (raspodjela političke moći, federalisti, dvodomnost)
- Elitizam (Moska, Pareto, Mihels, R. Mils, Dauns)
  - Model elite moći – jedna elita
  - Gvozdeni zakon oligarhije
  - Model kompetitivnih elita
- Korporativizam (povezanost države sa organizovanim interesnim grupama)
- Nova desnica (zaštita od vlade, inače iluzija)
- Marksizam (analiza klasa, savremeni kritičari za sporiji prelaz)